

HET MUSEUM VAN DE BELGISCHE SPOORWEGEN



EEN KRIJGSCOMMANDANT VAN EEN STATION IN 1915. VAN DE WERKLIJCHHEID

JAMES

INLEIDING

Als slot over de spoorwegmusea is het evident dat ook ons NMBS-museum aan bod komt. In vergelijking met de vorige afleveringen is het museum van de Belgische Spoorwegen, gelegen in het station van Brussel-Noord, het kleinste in de reeks. Hetgeen niet wil zeggen dat het het onbelangrijkste is.

ONTSTAAN

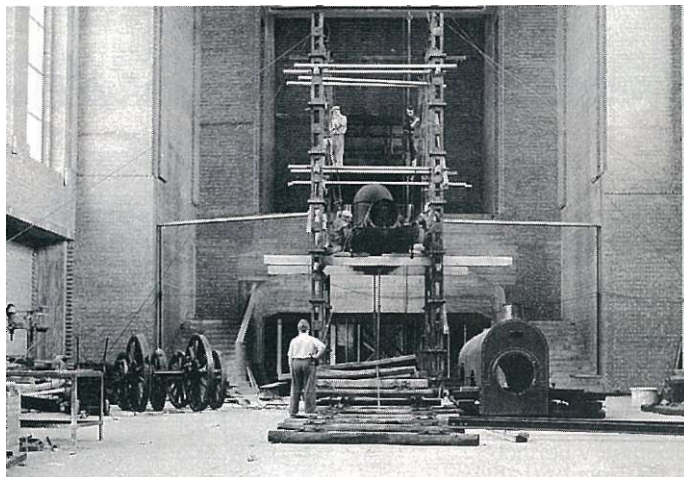
De viering van 25 jaar NMBS was de aanleiding tot de creatie van het spoorwegmuseum. Reeds vanaf juni 1947 werd met de concretisering ervan begonnen; een jaartje later was reeds belangrijk materiaal bijeengebracht vanuit de directies, de werkplaatsen, de stations en door de privé-ondernemingen. Toch was toen nog niet beslist in welke lokalen het museum zou uitgebouwd worden. In 1949 werd geopteerd om de collectie in lokalen van het oude Brussel-Noordstation onder te brengen. Toch hing de beslissing hiervoor niet af van de NMBS, maar wel van het in 1935 bij wet opgerichte Nationaal Bureau voor de voltooiing van de Noord-Zuidverbinding, het NBV. Ondanks het feit dat de afbraak van het oude Noordstation toen reeds vaststond zette de bestuursraad van het NBV op 7 februari 1951 het licht op groen. Het museum mocht in Brussel-Noord in de leegstaande lokalen, kant Vooruitgangstraat, ondergebracht worden. Wel was de toelating maar tijdelijk en herroepbaar daar de toegewezen ruimten later zouden verdwijnen voor de verbreding van de Vooruitgangstraat. De inrichting moest evenwel met spoed gebeuren. De inhuldiging van het kersverse museum kaderde immers in de activiteiten rond de viering van het vijftienvigjarige bestaan van de NMBS. Het spoorwegmuseum werd op 30 oktober 1951 ingewijd door RW Segers, Minister van Verkeerswezen. Bij die gelegenheid omschreef NMBS-baas, E. Delory het doel van het museum niet alleen als een historische evocatie van ons spoorwegverleden, maar eveneens als een didactisch instrument voor de technici, de studenten en het publiek. Daarom achtte hij het noodzakelijk dat het museum verrijkt zou worden met een vergader- en projectiezaal en een gespecialiseerde technische bibliotheek. Toen het oude station van Brussel-Noord plaats moest ruimen voor het huidige Roquierplein werd een nieuw onderkomen voor de collectie gezocht. Voorgesteld werd de

objecten in Brussel-Centraal onder te brengen. Zonder resultaat echter, daar het NBV in 1953 enkele lokalen in het station van Brussel-Congres ter beschikking stelde. Ondertussen werd beslist om het museum in het nieuwe station van Brussel-Noord uit te bouwen. En wel op de plaats waar aanvankelijk het buffetrestaurant voorzien was, Oorspronkelijk zou de verbruikzaal verschillende niveaus in beslag nemen. Maar uiteindelijk werd enkel het gelijkvloers weerhouden, zodat de twee hoger gelegen verdiepingen voorbehouden werden voor het onderbrengen van de bestaande verzameling. Het nieuwe spoorwegmuseum werd op 11 juli 1958, het jaar van de wereldtentoonstelling, heropend.

DE VERZAMELING

De bezoekers aan het spoorwegmuseum staan dadelijk in bewondering voor de stoomlocomotief Pays de Waes, de oudst bewaarde stomer in België. Zij werd tussen de jaren 1845-1847 gebouwd en sleepte tot 1898 de treinen tussen Antwerpen en Gent. Het is een smalspoorlocomotief, ontworpen door Gustave De Ridder. Deze laatste tekende samen met Pierre Simons het Belgische spoorwegnet uit. Vaak wordt ons gevraagd hoe de locomotief in het museum geplaatst kon worden. Wel, vooreerst was het nodig de draagvloer te verstevigen. Vervolgens werd de kolos gedemonteerd in de nieuwe ruimte binnengehesen. Een andere blikvanger in het museum is het schilderij uit 1885 van Jan Antoon Neuhuys. Het doek werd gemaakt naar aanleiding van 50 jaar spoorwegen in België. Het stelt de eerste drie treinen voor op 5 mei 1835 in het station van Brussel-Groendreef, juist voor het vertrek naar Mechelen. Op deze verdieping staan tevens meerdere schaalmodellen tentoongesteld van stoomlocomotieven, rijtuigen en wagens, die de evolutie weergeven van de ontwikkeling van het Belgische spoorwegmaterieel. Deze kleinnoden werden gemaakt in onze werkplaatsen door de spoormannen in opleiding. Kaderend in een wedstrijdgeest uitten de leerlingen toen hun kunde in de creatie van deze replica's op schaal. Verder kan de bezoeker hier demonstratief zien hoe het treinverkeer georganiseerd wordt, Seinen en wissels, gekoppeld aan seingestellen tonen hoe het verkeer per spoor op een vlotte en veilige wijze gebeuren.

Op de verdieping, de tweede



DE PAYS DE WAES WORDT IN HET MUSEUM BINNENGEBRACHT.

zaal, bevinden zich documenten over de beginperiode van de spoorwegen in ons land. Zo kunnen er de oprichtingsplaten, eens neergelegd in de Mijlpaal, en de eerste uitnodigingskaarten aanschouwd worden. Ook de eerste en bijgevolg de oudste steendruk, gemaakt door de lithografen Lauters en Fourmois, over de Belgische spoorwegen is er te bezichtigen. Hierop staan de konvooien, getrokken door La Hèche, Le Stephenson en L'Eléphant, afgebeeld. Dat de spoorwegen de mensen steeds aangesproken hebben kan afgeleid worden uit de volkse prenten en de verschillende items over de treinen en het spoorweggebeuren. Verder kan aan de hand van netkaarten de uitbreiding van dit transportsysteem in de vorige eeuw gevolgd worden. Samen met deze groei ontwikkelde zich eveneens de spoorweginfrastructuur. Prenten en schaalmodellen van stations, bruggen en tunnels geven de evolutie weer. Bij dit alles werden de spoorwegbedienden niet vergeten. Een paar foto's van personeelsleden, enige uniformen en kepies brengen vervlogen tijden in herinnering. Dit stukje modegeschiedenis wordt bekroond door de uniformprenten (aquarel en pastel) van James Tniriar. En zo de interesse van de bezoeker na dit alles nog meer aangescherpt is, kan hij rustig het aiarama of een videovoorstelling bekijken.

PRAKTISCH

Het spoorwegmuseum te Brussel-Noord is gratis toegankelijk van maandag tot vrijdag, en de eerste zaterdag van elke maand. Telkens van 9 tot 16.30 u. Het museum is gesloten op de andere zaterdagen, de zon- en de feestdagen.



HET MUSEUM IN HET OUDE BRUSSEL-NOORDSTATION

De bovenzaal is enkel de eerste zaterdag van de maand toegankelijk. Nadere inlichtingen kunnen bekomen worden op het nummer 02/224 62 79,

HET HISTORISCH PATRIMONIUM

Alhoewel er in het spoorwegmuseum voor elk wat wils is, was de ruimte in het station van Brussel-Noord van meet af aan te klein om nieuwe aanwinsten in de permanente collectie op te nemen. Daarom beschikt de NMBS naast het museum in Brussel-Noord over twee museumbewaarplaatsen. Eentje in Leuven en één in Haine-Saint-Pierre. Hier worden de grotere objecten geconservéerd en in de mate van het mogelijke gerestaureerd. De verzameling is er niet onbelangrijk. Getuige daarvan is de spoorwegstand op de tentoonstelling. Ik was 20 in 45", die met reservestukken uit onze verzameling kon samengesteld worden. Niet alleen bij zulke speciale gelegenheden zijn deze reserves te zien. Ook tijdens de opendeurdagen kunnen de geïnteresseerde bezoekers zo de objecten bezichtigen in de Museumbewaarplaatsen van Leuven en Haine-Saint-Pierre.